

Ferhat Uzunkaya

Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi/İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Ardahan/Türkiye
Asst. Prof. Dr., Ardahan University, Faculty of Humanities and Letters, Ardahan/Türkiye

eposta: ferhatuzunkaya@ardahan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-6100-0010> - RorID: <https://ror.org/042ejbk14>

Atıf/Citation: Uzunkaya, Ferhat. 2026. Arif Nihat Asya'nın İmge Dünyası. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 14/1, 557-569. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1791626>

Makale Bilgisi / Article Information

Yayın Türü / Publication Type:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi /Received:	26.09.2025
Kabul Tarihi/Accepted:	11.03.2026
Yayın Tarihi/Published:	15.03.2026

ARİF NİHAT ASYA'NIN İMGE DÜNYASI

Öz

Arif Nihat Asya (1904-1975), Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde kendisine özgü üslubu ve poetik vizyonu ile öne çıkan önemli şairlerden biridir. "Bayrak şairi" olarak tanınan Asya, şiirlerinde genellikle milli romantik duyarlılığı merkeze alarak, bireysel ve toplumsal kimliği poetik imgeler aracılığıyla inşa eder. Şairinde eserlerinde doğa ve insan ilişkisi, zamanın yıkıcılığı karşısında bir direnç noktası olarak ele alınır ve imge dünyası aracılığıyla insanın varoluşsal serüveni anlamlandırılır. Asya, merkezi bir objeyi ya da temayı merkeze alarak onun çevresinde duygu ve düşünüş halesi oluşturur; bu bağlamda şiirlerinde metafor, sembol ve mitik çağrışımlarla zenginleşen çok katmanlı bir anlam dünyası inşa eder.

Bu çalışmada, Arif Nihat Asya'nın şiirlerindeki niteliksel imgesel düzen analiz edilerek, onun poetik söyleminin temel bileşenleri ve Türk edebiyatındaki benzer imgesel yapılarla olan ilişkisi ortaya konulacaktır. İmge türleri bağlamında gerçekleştirilecek bu analiz, Asya'nın şiirlerinde kullanılan, yayılgan, batık, radikal, yoğun ve süsleyici imgelerin işlevini inceleyerek, onun poetik yaklaşımını yeniden değerlendirilecektir. Çalışma, dönemsel ve akımsal sınıflamalardan bağımsız olarak şairlerin imge yapılarına göre yeniden tanımlanabilmesi yönünde bir perspektif sunmayı hedeflemektedir. Böylece Asya'nın şiir evrenindeki imgelerin estetik ve anlamsal derinliği, bireysel ve toplumsal duyarlılıklar bağlamında ele alınarak edebiyat tarihindeki konumu daha kapsamlı bir çerçevede değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Arif Nihat Asya, Poetik Söylem, Şiir, İmge, Sembol, Metafor.

THE IMAGERY WORLD OF ARİF NİHAT ASYA

Abstract

Arif Nihat Asya (1904-1975) is one of the most prominent poets of Republican-era Turkish poetry with his unique style and poetic vision. Known as the “poet of the flag”, Asya generally focuses on the national romantic sensibility in his poetry and constructs individual and social identity through poetic images. In his works, the relationship between nature and human beings is treated as a point of resistance against the destructiveness of time and the existential adventure of human beings is made sense of through the world of images. Asya creates a halo of emotion and thought around a central object or theme; in this context, he constructs a multi-layered world of meaning enriched with metaphor, symbol and mythic associations in his poems.

In this study, the qualitative imaginary order in Arif Nihat Asya's poems will be analyzed to reveal the basic components of his poetic discourse and its relationship with similar imaginary structures in Turkish literature. This analysis, which will be carried out in the context of image types, will re-evaluate his poetic approach by examining the function of diffuse, submerged, radical, intense and ornamental images used in Asya's poems. The study aims to provide a perspective to redefine poets according to their image structures, independent of periodic and movement classifications. Thus, the aesthetic and semantic depth of the images in Asya's poetic universe will be analyzed in the context of individual and social sensibilities and his position in the history of literature will be evaluated in a more comprehensive framework.

Keywords: Arif Nihat Asya, Poetic Discourse, Poetry, Image, Symbol, Metaphor.

Giriş: İmge (İmaj)

Edebî yaratımın en temel unsurlarından biri olan imge, gerçekliğin zihinsel, duyuşsal ve sezgisel düzlemde yeniden kurulumudur. Zira imge, dış dünyadaki nesnel gerçekliğin zihinsel tasviridir (Preminger 1986: 92). Gerçeğin kaba ve ihlal edici kuşatmasından sıkılan ruhun; sonlu, sınırlı ve iğreti olandan; sonsuz, sınırsız ve aşkın olana açılmasıdır (Korkmaz 2005: 274). Sembol ise, en genel tanımıyla kendisi olmayan'dır. Yani bir şey'in, kendi anlamı dışında daima başka bir değer'i, kavram'ı, fenomen'i tanımlamaya yönelik bir anlam ve/ya anlam dizgeleri doğrultusunda kullanılmasıdır (Korkmaz 2005: 265).

Yunanca, meta: öte, aşırı ve pherein: taşımak, yüklenmek (Salman 2003: 57) sözcüklerinin birleşmesi ile oluşmuş bir kavram olan imge (metaphor, metafor metafora), 'öteye taşımak' anlamına gelir (Durmuş 2011: 746). İmge ile anlam öteye taşınarak yeni çağrışımlara açık duruma gelir. Anlamı etkin kılmak, gerçeğin salt görüntüsünden kaçmak için yaratıcı duyarlılık daima öteye ve enginlere açılan yeni çağrışımlarla edebi metni daha da etkin kılmak isterken bunu görüntüler sayesinde kurar. Türkçe Sözlük'te (2005: 962) imge şu anlamlara gelmektedir: “imge is. 1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, hayal, hülya. 2. Genel görünüş, izlenim, imaj. 3. psikol. Duyu organlarının dıştan algılandığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. 4. psikol. Duyularla alınan bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj.”

Arif Nihat Asya'nın İmge Dünyası

Doğan Aksan (1995: 32), imge, sanatçının çeşitli duyularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dil ile aktarılışdır derken imgenin betimleme yönünden ziyade öznel bir yorumlama olduğunun altını çizer ve imgeyi, insanın gözlemlediği nesne, olay ve nitelikleri, kendi zihninin süzgecinden geçirerek oluşturduğu, şairin de aynı eğilimle şiire aktardığı tasarımlar, kişiye özgü izlenimler olarak tanımlar (2011: 30).

Octavio Paz (1991: 83) ise imge sözcüğünün şairin söylediği ve hep birlikte şiiri oluşturan bütün sözel biçimleri, ifadeleri gruplarını anlatmak için kullanıldığı görüşünü savlar.

Berger (1986: 10-11), var olmayan bir şeyi canlandırmak için kullanılan imgenin, canlandırdığı şeyden daha kalıcı hâle geldiğini belirtir.

Sartre (2009: 33), imgeyi psişik öznel ögesi olarak görür ve imgede girişilen yeniden kurma etkinliği üzerine dikkatleri çeker.

Rene Wellek ve Austin Warren (2011: 214) ise psikolojide imgeyi, geçmişteki bir duyuşal veya algısal yaşantının (experience) zihinde yeniden canlanması, hatırlanması olarak yorumlarlar.

H.W. Wells'in yapmış olduğu sınıflamadan hareketle imgeyi ayrıntılı bir biçimde ele alan Korkmaz, gerçeğin kaba ve ihlal edici kuşatmasından sıkılan ruhun; sonlu, sınırlı ve iğreti olandan; sonsuz, sınırsız ve aşkın olana açılması olarak yorumladığı imgeyi, beş genel başlık altında incelemiştir: 'yayılgan / gelegen', 'batık', 'radikal', 'yoğun', 'süsleyici / coşkun / bayat imge' (Korkmaz 2005: 274).

H. Wells'in imgeyi niteliksel olarak ele aldığı *The Poetic Image* adlı eserinde yapmış olduğu sınıflamadan hareketle imgeyi nicelik ve nitelik itibarıyla, okurda bıraktığı etki ve algılanış biçimiyle ele alan Korkmaz (2005: 276-298)'ın imgeyi beş başlık altında incelemektedir: "yayılgan / gelegen, "batık", "radikal", "yoğun", "süsleyici, coşkun ve bayat"

1. Yayılılgan / Gelegen İmgeler (The Expansive Image)

Estetik açıdan en makbul imge türü; zihinsel kurguya geniş bir bakış açısı kazandıran ve yaratıcı öğeler içeren yayılılgan / gelegen imgelerdir. Yayılılgan imgeler, sürekli yaratımlara açık bir söz oyunundan oluşur (Korkmaz 2005: 276). O bakımdan yarı yarıya heyecan ve uzun uzadıya düşünmenin karışımından oluşan yayılılgan / gelegen imgeler kendine has bir dil oluşturur.

Yayılgan / gelegen imgeler, durgun suya atılan bir taşın etrafa yaydığı dalgalar gibi, yorumlandıkça açılan, çoğalan ve bir değer duygusuna doğru genişleyen anlam dizgeleri oluştururlar. Bu tür imgelemde; şiirde, gösteren ile gösterilen, söylenen ile kastedilen veya benzeyen ile benzetilen arasındaki ilişki; doğrudan, sıradan ve okuyucunun "bilışsel" yönünü hedeflemekten öte, daha kurgusal (fiction) bir nitelik taşımaktadır (Korkmaz 2005: 276-277).

Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde imge, anlamı katmanlaştıran ve okuyucuyu da bu anlam katmanına davet eden bir poetik dinamizm taşır. Sembol düzeyindeki kelimelerden zihinsel çağrışım yaparak yeni anlamlar üreten yayılğan imge, anadil ile yaratıcı potansiyel arasındaki ilişkiyi göstermesi açısından son derece önemlidir. Arif Nihat Asya'nın bu imge türü şiirlerinde az da olsa vardır.

“Kendisi renkten, ışıktan, kokudan
Bir demet olmuş”

(Ağaç, B.B.R.B., s.60-61)

Burada ağacın rengi, ışığı ve kokusu ile duyuşsal bir algının bilince taşındığı görülür. Ağacın insana ait hasletlerle ön olana çıkması, varlık kategorisindeki duyuşsal algının metafizik bir farkındalığa dönüştüğünün ifadesidir. Bu dönüşüm, duyuşlar arası geçiş ve birleşim gibi temel özellikleri olan yayılğan imgenin en önemli özelliklerindedir. İlgili dizede ağacın hem rengi hem koku duyuşu hem de ışık bir arada sunulur. Ağacın burada, yalnızca fiziksel bir görşelliği ön plana alan renk kaynağı olarak değil aynı kokuya sahip yönüne vurgunun yapılması anlamın derin yapısına gönderme yapar.

Ağaç > renk > ışık > koku
Renk > görmek > göz

Benzetme unsurlarının doğrudan bir örtüşme yerine örtük bir etkileşim ağı ile yeniden şekillendiği bu durumda, ağaç ve renk yeni anlam kombinasyonlarıyla açılır. Burada, renklerin koku ile örtük uyumu, doğadaki evrensel birlik anlayışına vurgu yapar. Yine ağaç burada hem kokusu hem de ışık ve renkle yarattığı bir demet ile yeni bir çağrışım ağı oluşturur. Şiirin, koklama ve görme arasındaki poetik imge değeri doğadaki uyuma gönderme yapar. Yayılğan imge, okuyucunun zihninde sürekli değişen ve derinleşen bir anlam katmanı yaratır.

Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde yayılğan imge türüne sık rastlanmaz; şiirlerinde daha çok sembolik imgelem üzerine kurulu bir dil geliştirir. Yayılğan imgenin azlığı, onun poetik dinamizmiyle doğrudan ilişkilidir. Bu durum, onun şiirlerinde retoriğe yakın bir söz söylemesinin bir sonucudur.

2. Batık İmgeler (The Sunken Image)

Yayılğan / gelegen imgelerden sonra estetik açıdan değeri en yüksek olan imge türü batık imgelerdir (Korkmaz 2005: 289). Bu imge, kendini daha çok güçlü ve oldukça tesirli bir şekilde, sakin ve donmuş gibi kendisini kalıp şeklinde gösterir.

Benzeyen ve benzetilen unsurlar arasındaki ilişki, doğrudan kişileştirme ve tablolaştırma yerine, çekinik bırakılan görüntü mozağının sezdirmeleri / imaları (intimate) üzerine kurulur. Batık imgelerin önemli özelliklerinden biri de insanın bireysel dünya

Arif Nihat Asya'nın İmge Dünyası

serüveni ile doğal ritim, özellikle de bitkilerin hayatı arasında bir benzerliğin olduğu düşüncesini akla getirmektedir (Korkmaz 2005: 289).

Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde batık imgeler, yüzeysel olarak sakin ve yalın gibi görünse de derinlerde sezgiye ve çağrışıma dayalı anlam katmanlarını içinde barındırır. Şair, doğa unsurlarıyla insan ruhu arasında kurduğu paralellikler aracılığıyla bu imgeleri çoğu zaman kullanır. Bu durum özellikle "Ağaç" şiirinde açıkça görülmektedir:

"Dalları sallana sallana
Salıncak,
Budakları inile çıkıla
Basamak
(..)
Kendisi renkten, ışıktan, kokudan
Bir demet olmuş
(..)
Su sesine, kuş sesine dalarak
Gölgesine uzanmak
Saadet olmuş"

(Ağaç, B.B.R.B., s.60-61)

Arif Nihat Asya, söylemi kuran sözcükleri doğrudan eserlerine taşımak yerine, kelimelerin değer yönüne dikkat çekerek okuyucuların zihninde farklı çıkarımlar yapmayı hedefler. O bakımdan Arif Nihat Asya, batık imgeleri daha çok insan-doğa-bitki arasındaki ilişkinin açıklanması üzerine yoğunlaştırır. Batık imgeler, insanın bireysel serüveni ile doğanın ritimleri arasında paralellikler kurarak özellikle bitkiler dünyasına ait kavramlarla insanın hayat döngüsüne dair imalarla şekillenir.

"Eline bir yaprak düştü
Yok oldu avuçlarında..."

Eller şimdi mevsimleri
Arıyor dal uçlarında..."

(Yaprak, B.B.R.B., s.62)

Buradaki "yaprak düştü" ve "mevsimleri arıyor" ifadeleri hemen bir yaşam/ hayat / ömür çağrışımı yapar. Bu hayat, zaman tarafından yutulma ile karşı karşıyadır. İnsanın eline bir yaprak düşmesi, zamanın geçişini imler. Buradaki "yaprak" ibaresi bitki dünyasına ait kelimenin insan hayatına ait bazı çağrışımları batık bir görüntü düzeyinde karşımıza çıkarır. İnsan, doğadaki yansımaları görmüştür ve "mevsimleri arıyor"dur. Ancak mevsimler, gelip

geçmekte, yapraklar düşmektedir. İnsan kendindeki bu tükenişini doğa ile sembolleştirir. Bu tükeniş, doğada seyredilir.

“Bir defneydi, gelip toplasalar
Saçlarından süzülen damlaları.”

(Deniz kızları II, B.B.R.B., s.129)

Yine “Deniz kızları” şiirinde insan hayatıyla doğal ritim arasındaki ilişki batık bir görüntü düzeyinde karşımıza çıkmaktadır. İnsan ile doğa arasındaki bu uyum, insanın doğadaki tablolaşmasının bir neticesidir. Batık imge, insanın doğadaki yansımalarının tablolaştırılmasından oluşur. Bu bağlamda insan saçından süzülen damlalar, bir defneye benzetilir. Tipik bir batık imge özelliği taşıyan bu şiir, insan ve doğa simetrik bir ilişki içerisinde tarif eder. Bu ilişki, doğrudan değil, imgesel olarak gün yüzüne çıkmaktadır.

Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde batık imge, onun poetik serüveni içerisinde doğrudan anlatımın aşarak anlamı derinleştiren önemli bir imge türüdür. Şair, bu tür imgeler aracılığıyla insan ile doğayı bir potada eritir. Böylece birey ve doğa arasındaki sarsılmaz ilişkiyi sezgisel düzlemde şiirine taşır. Arif Nihat Asya'nın batık imgeleri geride duran, sezdirmeye dayalı bir anlatımın öne sürümüdür. “ağaç”, “yaprak”, “deniz” gibi şiirlerinde doğa unsurları, insan hayatı ile doğa unsurlarının bileşimini imleyen derin çağrışımsal metinlerdir. Bu nedenle şairin batık imgeleri insan-doğa özdeşliğini görünür kılan bir estetik düzlem oluşturur. Yayılğan imgelere göre daha sıklıkla başvurduğu bu tür, onun şiirsel düşüncesinin derinliğini ve sezgisel boyutu gösteresi açısından son derece önemlidir.

3. Radikal İmgeler

Fazla heyecan unsuru taşımadığı için imge değeri düşük olan fakat metaforik güçlülüğü nedeniyle nesir diline ait konuları ifade etmeye elverişli bulunan radikal imgeler, (Wells, 1961: 294) kısaca var olan gerçeğin asıl varmak istediği nihai hedeftir. O bakımdan bu imge türü daha çok metafizik şairler tarafından kullanılır. Radikal imge, şiirsel metaforu keskin zıtlıkların karşılaştırılmasıyla da oluşturduğundan, yoğun ruhsal deneyim anlarını, sade-zarif bir dil ve doğal bir söz dizimi ile metinleştirir (Korkmaz 2005 294).

Edebiyatımızda milli romantik duygu tarzının öncülerinden olan Arif Nihat Asya, şiirlerini oluştururken, kuru bir tarihten ziyade tarihin derinliklerine inmeye çalışır. Tarihsel olanı an'a taşıyarak milli bilinç etrafında varlık kaygısı güden şair, tarihsel olarak kendi milletinin tarihi kronolojisini yapmak ister. Zira o “bizi biz yapan birçok değerimize şiirlerinde yer vermiştir.” (Kılıç ve Sezgin, 2017, s. 69). Arif Nihat Asya'nın şiirinde çoğunlukla duygusal anlamda patlamalar sık sık görülür:

“Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü...
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin sın örtüsü,

Arif Nihat Asya'nın İmge Dünyası

Işık ışık, dalga dalga bayrağım,
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.
(..)
Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim;
Yeryüzünde yer beğen:
Nereye dikilmek istersen
Söyle, seni oraya dikeyim!"

(Bayrak, B.B.R.B., s. 22)

Bayrak imgesinin merkezde olduğu değerler silsilesinden bahsedilen yukarıdaki dizelerde merkezden yayılan milli romantik açılımın dalgaları hissedilmektedir. Bu dalgaları insan zihnine taşıyarak, bilinçte milli romantik dirilişi gerçekleştirmek isteyen şair o bakımdan bayrak imgesini geçmişin içerisinde tab'ederek an'a ulaştırırken onu milli romantik bir duyuş tarzı ile yediden okur.

"Şehitler tepesi boş değil,
Biri var, bekliyor...
Ve bir göğüs nefes almak için
Rüzgâr bekliyor."

(Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor, B.B.R.B., s. 17)

563

Şiirini düşünsel birikim ve ideolojik söylemin dışavurumu olan radikal imgelerle kuran Arif Nihat Asya, içerisindeki mavzeri her daim şiirlerinin içerisine yerleştirir:

"Çatılar, kubbeler, başlar üstüne
Çekin, ey genç eller, al bayrakları!
Ki bayrak alıyla yazdı yazanlar
Vatan takvimine (5 Ocak)ları"

(Destan, B.B.R.B., s.7)

"O zaferler getiren atların
Nalları altındanmış;
Gidişleri akına,
Gelişleri akındanmış."

(Destan, B.B.R.B., s.7)

Arif Nihat Asya'nın özellikle "Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor" isimli şiir kitabındaki hemen her şiirde aynı tür imgeleri görmek mümkündür. Onun şiirlerinde radikal imge hem tematik hem de duygusal düzlemde en belirgin imge türlerinden biridir. Asya, bu tür imgeler vasıtasıyla, milli kimlik, tarih bilinci ve inanç değerlerini metafizik bir derinlikle harmanlar.

Onun şiirlerinde “bayrak”, “vatan”, “şehit”, “tarih” ve “ezan” gibi kavramlar yalnızca somut birer sembol değil aynı zamanda bir milletin varoluş kodlarını da içerisinde barındıran göstergelerdir. Bu nedenle Asya’nın radikal imgeleri, ulusal kimliğin manevi temelini yeniden tab’etme çabasının bir sonucudur.

“Sarsarak köprüleri
Devler geçti yollardan:
Dudaklarında Hun Türküleri.

Tulgalı başbuğlar
Ve rüzgârda
Bayraklar, uğultular, tuğlar...

Bir dünya doldu boşaldı...
Yazık ki adları, destanlardan
Masalları kaldı!”

(Devler, B.B.R.B., s.9)

“Ağlasın taşlara kapanıp tarih:
Selim’ler gelir de Yavuz’lar gelmez,
Kağanlar, hakanlar, başbuğlar doğar
Cengiz’ler, Gazi’ler, Oğuz’lar gelmez!”

(Selim’ler, B.B.R.B., s.16)

Arif Nihat Asya’yı poetik olarak radikal imgeyi kurmaya iten temel motivasyonlardan birisi de şüphesiz tarih bilincidir. Tarihe yönelme, günün kurulumunu sağlayan temel kalkış noktasıdır. Bugünü anlamak içinse sürekli geçmişe dönüşür zira “muhteşem mazi, gerçek kahramanlarla doludur ve bu kahramanlar her an yeni bir destan yaratmaya hazır durumdadırlar” (Yıldız, 2006, s.251). Bu poetik duruş, Asya’nın radikal imge ile şiirlerini kurmasına zemin hazırlar.

Radikal imge, Arif Nihat Asya’nın şiirlerinde metaforik bir yoğunlukla ideolojik söylemin sembolü olur. Şairin söylemindeki keskin zıtlıklar, onun düşünsel gerilimini yansıması bakımından son derece önemlidir. Bu gerilim, şiire hem dinamik bir enerji hem de onun poetikasına özgü bir diriliş estetiği oluşturur. Batık imgelerdeki içe dönük sezgisel derinlik radikal imgede dışa dönük coşku, inanç ve eylem bilincine dönüşür.

4. Yoğun İmgeler (The Expansive Image)

Edebiyat ile güzel sanatlar arasındaki yakın akrabalığı resmeden eserler daha çok yoğun imgeler ile ortaya çıkar. Yoğun imgede nesnelere kişileştirilmesi sanatı ve simgelerin

Arif Nihat Asya'nın İmge Dünyası

kullanılması vazgeçilmez iki ana unsurdur. Bu imge daha çok şairin ve onunla halk arasındaki okuyucuların zihninde şekil bulmuş bir idealin varlığıyla uyum sağlaması olarak görülebilir.

Kaba hatlarıyla, fakat minyatür inceliğinde bir resme benzeyen yoğun imgeler, görsel yanı ağır bastığından kültür tarihi açısından büyük önem taşırlar. Bireysel ve toplumsal anlamda geleneksel boyutun ağırlıkta olması, metaforların birer sembol haline dönüşmesine neden olmuştur.

“Sarığı sulara sarmaşık,
Bir siyah selvi cübbesi.”

(Kapısız Hacı Ahmet, B.B.R.B., s.44)

Yukarıda görülen “selvi” sözü görselliği kadar ölüm karşısında parantez içine alınan insanın yaşamını temsil etmektedir. Metaforik anlamda minyatür tablonun dikey boyutuyla insanın ölümsüzlüğüne de gönderme yapılan bu söz, simgeye dönüşmüş yoğun (intensive) imge olarak karşımıza çıkar:

“Önümüzden geçer, gider...
Bir siyah tesbih geceler”

(Tesbih, B.B.R.B., s.46)

Sembollerle zenginleştirilmiş görsellik, ilk dizede “siyah tesbih” ifadesiyle görüntü düzeyine çıkar. Siyah tesbih, gece karanlığını ve ibadet ritüellerini simgelerken aynı zamanda simgeye dönüşen olumsuzluğun da resmine dönüşür. W. Kandinsky (2010: 89), siyahın acı ve ölümün simgesi olduğunu söylerken ne kadar haklıdır. Gecenin aynı zamanda bir tesbihin taneleri gibi sıralanması, zamanın dondurulmasını imgeler. Geleneksel boyutta siyah tesbih bu dizede yeniden açılır.

“Yeşiller giydiğin günler, derinde”

(Mersiye, B.B.R.B., s.139)

Geçmişe ait huzurlu ve mutlu günlere dönüş yeşiller giyinme ifadesi ile verilir. Yeşil renk, doğayı, tazeliği ve yaşamı çağrıştırırken, derinde ifadesi geçmişin içinde saklanan bir yoğunluğa işaret eder. Bu ifade bireysel deneyimin geleneksel sembollerle birleşerek yeni bir anlam kombinasyonuna işaret eder. Zaman ve mekân sembolik tablolar halinde görselleştirilmiştir.

Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde yoğun imge, geleneksel sembollerin çağrışımsal yönünü açığa çıkaracak bir biçimde işlenmiştir. Şair, bu türden imgelerle görsel bir zenginlik yaratır ve kelimeleri salt bir göstergeden ziyade, duygusal ve kültürel bir taşıyıcı olarak kurgular. “Selvi”, “tesbih”, “yeşil” renk gibi sembollerini hem bireysel hafızayı hem de kolektif bilinçaltına yer eden, dini, kültürel ve estetik anlam katmanlarıyla temsil eder.

Yoğun imgeler, Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde modernite-gelenek, bireysel duyarlılıkla toplumsal bilinç arasında kurulan dengeyi yansıması bakımından son derece önemlidir. Görsellik, sembol ve metaforların kullanımıyla ortaya çıkan bu imgeler, Türk-İslam estetiğinin sürekliliğini sağlarken aynı zamanda şairin modern Türk şiiri içindeki yerini belirleyen özgün poetikası hakkında ipuçları verir. Bu bağlamda Arif Nihat Asya, yoğun imgeyi kültürel kimliği ve manevi duyarlılığı yansıtan bir poetik araç olarak kullanmıştır.

5. Süsleyici (The Decorative), Coşkun ve Bayat (The Exuberant Image) İmgeler

Süsleyici imge, içinde birbirine zıt olduğu kadar, mecaz anlamını da taşıyan iki ayrı deyimmin birbiriyle birleşerek kurulan imgesel değerlerin minimum bir seviyeye indirgenmesine olanak sağlayan bir olgu olarak karşımıza çıkar. Süsleyici imgede, mecazın sınırları içerisinde hareket eder ve kendi kaide ve kurallarını aşmaya çalıştığı da görülür.

“Dağlar var karanlık dağlar var beyaz”

(Dağlar, B.B.R.B., s.73)

Coşkun imge, geniş sınırları olan ve imgeleme yönünden çok değerli sayılan iki ayrı terimin izlemeye ve gözleme dayanan ilişkisi sonucunda ortaya çıkan durum ile karakterize edilir.

“Gece, gökler kuyumcusu”

(Pınarbaşı, B.B.R.B., s.85)

“Gök mavi, başak sarışın”

(Marş, B.B.R.B., s.93)

“Uzanır mavi sular”

(Deniz kızları II, B.B.R.B., s.129)

Coşkun imgeyi oluşturan ilişkiler, esaslı ve özlü bir münasebet içerisindedirler. Olgunlaşmış bir sanatın mantığa uygun ve insanı büyüleyen özellikleri, genellikle bir köşeye çekilmesi ve bu iki fikrin birbiriyle ilişkisi olmasından, mesela ortak bir mükemmellekle buluşmasından oluşur.

“Arif Nihat, içinde yaşadığı hayatı bütün ayrıntılarıyla görüp gözlemlemek, kavramak ve anlatmak isteyen bir sanatçıdır. Şiirinin tematik dokusu hayatın çok yönlülüğünden beslenir. Bu gıdalanma, dağ ile azamet duygusu, çiçek ve güzellik, kuş ile hürriyet, karanlık ile korku, ürperti, kubbe veya minare ile inanma... dıştan içe, içten dışa sürekli geçiş halinde karşımıza çıkabilir” (Yıldız, 2006: 194).

Arif Nihat Asya'nın İmge Dünyası

Estetik açıdan fazla bir değeri olmayan süsleyici imgeler, benzeyen ile benzetilen arasında bir nicelik (kemiyyet-quantite) benzeşmesi kurar. Genellikle benzeyen ve benzetilen unsurların her ikisi de ayrılığı içinde barındıran iki ayrı somut değerdir. Bu aykırılıktan doğan zorlama, süsleyici imgelerin egzotik ve mantık dışı bir iğretiliği taşımasına neden olur (Korkmaz, 2005: 298).

“Geceler de sarhoş, ayıkmaz artık!”

(Soğanlı Dağlarında Saya Gecesi, B.B.R.B., s.167)

Bayatlamış imgeler, imge özelliğinin kaybolması sonucunda daha çok belli bir düşünceye simge boyutunda eklenirler. Geniş anlam çıkarımlarının görülmediği bu tür imgelerde daha çok edebiyatımızın eskiden beri kullanılan mazmunları olan gül-bülbül veya bahçe-bahar üzerine kurulurlar:

“Tomurcuklar, filizler
Yapraklar düşüncede
Gülleri işaretle
Açılan bu bahçede
(..)
Daliyle bizim, güliyle bizim
Bahçelere göçünüz!

(Kuşlar, B.B.R.B., s.25)

“Bahçelerinde alı koyun
(..)
Dökülmeden Talât'ım, güller
Yaprak yaprak, konca konca gül gül”

(Su, B.B.R.B., s.34)

“Geceler çiçekle dolu;
Dalı nerde, gül ne oldu?
“Gülüm, gülüm” der de gezer
Rüzgâr elinde bir koku...
Ne dalını tanıyacak
Ne gülüne rastlıyacak.!

(Aramak, B.B.R.B., s.87)

Gül, bülbül ve bahçe motifleri daha çok eski dönem (Doğu) şiirlerinde aynı göndermeler doğrultusunda kullanıldığından imge özelliğini yitirerek daha çok simge boyutunu teşkil etmektedirler. Bu tür imgelerin derin anlam çıkarımlar benzeyen ve

benzetilen arasındaki ilişkisi daha spontane ve anlaktır. O bakımdan bu tür imgeler okuyucuda fazla heyecan unsuru uyandırmadığından ve farklı çağrışım yapamadığından pek fazla makbul sayılmazlar.

Değerlendirme ve Sonuç

Arif Nihat Asya'nın şiir dünyası, poetik imgelerin merkezi bir rolde olduğu, anlamın bu imgelerle sürekli olarak yeniden inşa edildiği ve evrensel değerlerin bireysel duyarlılıkla yeniden açıldığı bir yapıda teşkil eder. Onun şiir dünyasında imge; düşünsel, duygusal ve estetik bir yapı üzerine kurulur. Anlamın taşıyıcısı olmaktan ziyade anlamın koruyucusu olan imge, toplumsal hafızanın, milli bilincin ve metafizik sezginin yeniden üretildiği estetik bir alandır.

Şairin imge türlerindeki çeşitliliği onun poetik zenginliğini gösterir. Yayılğan imgelerdeki anlamsal ve çağrışımsal genişlemeler, batık imgelerdeki insan-doğa sembolizmi, üzerinden derinlik ve sezgisel katman, radikal imgelerdeki tarihsel duyarlılık, yoğun imgelerdeki görsel yön, süsleyici imgelerdeki geleneksel motifler, onun şiirsel söyleminin çeşitliliğini ve derinliğini göstermesi bakımından son derece önemlidir. Radikal, batık ve yoğun imgelerin Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde belirgin bir şekilde öne çıkması, onun poetik söyleminde lirizm, duygu, düşünce ve milli kimlik inşasının çok katmanlı ve simgesel bir yapıya sahip olmasından kaynaklanır. Onun bu milli romantik duyusu daha çok poetik olarak radikal imgelerin yoğunluğuyla gözler önüne serilir. Evren-doğa-insan ilişkisinin bir yansıması olarak ortaya çıkan Arif Nihat Asya'nın batık imgeleri ise, insanın evrendeki yerini, zamanın yıkıcılığına karşı milli romantik bir duyusuyla geçmişten geleceğe uzanan bir varlık mücadelesi olarak ön plana çıkar.

Arif Nihat Asya'nın şiirindeki imge hem yatay boyutta hem de dikey boyutta çok yönlü bir yapılanma gösterir. Bu bakımdan onun imge anlayışı, bir bakıma Türk şiirinde milli romantizmin görsel ve sembolik dilinin yeniden inşası olarak okunabilir. Bireysel olandan toplumsal olana/ bilince doğru genişleyen şairin imge dünyası toprağın vatanlaşma serüvenini gözler önüne serer. Şairin doğayı, tarihi, inancı ve milli kimliği simgesel düzlemde kaynaştıran poetik tavrı hem gelenekten beslenen hem de modern şiirin çok katmanlı yapısına açık bir kapı aralar. Türk şiirinde geleneksel motiflerle yeniden kurulan imgesel düzen yeni bir anlam dünyasını keşfetmeye olanak tanır. Bu yönüyle Arif Nihat Asya'nın imge dünyasındaki bu milli romantik yön, onun Türk edebiyatında kendine özgün bir yer edinmesine vesile olmuştur.

Kaynakça

Aksan, Doğan. 1995. *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. 2. bs. Ankara: Engin Yayınevi.

Aksan, Doğan. 2011. *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*. 3. bs. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Arif Nihat Asya'nın İmge Dünyası

- Asya, Arif Nihat. (2023). *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Berger, John. 1986. *Görme Biçimleri*. Çev. Yurdanur Salman. İstanbul: Metis Yayınları.
- Durmuş, Mitat. 2011. "İmge-Sembol Kavramlarını Yorumlama Projesi ve Melih Cevdet Anday Şiirinde İmge". *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. (6)3: 745-762.
- Kandinsky, Wassily. (2010). *Sanatta Ruhsallık Üzerine*. Çev. Gülin Ekinci. İstanbul: Altıkırbeş Yayınları.
- Kılıç, Ahmet Fikret ve Sezgin, Merve Nur. 2017. "Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Değerler Etrafında Tematik Bir Çalışma", *Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)*, x-II: 89-90.
- Korkmaz, Ramazan. 2015. *İkaros'un Yeni Yüzü: Cahit Sıtkı Tarancı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Paz, Octavio. 1991. *Yay ve Lir - I Şiir Nedir?*. Çev. Ömer Saruhanlıoğlu. İstanbul: Armoni Yayınları.
- Preminger, Alex. 1986. *The Princeton Handbook of Poetic Terms*. New Jersey: Princeton University Press.
- Salman, Yurdanur. Ekim 2003. "Dilin Düşevreni: Eğretileme", *Kitap-lık*, S. 65: 53.
- Sartre, Jean-Paul. 2009. *İmgelem*. Çev. Alp Tümertekin. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Teoman, Ali. Ekim 2003. "Eğretileme: Beşinci Töz", *Kitap-lık*, S. 65: 57.
- Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2005.
- Wellek Rene ve Warren, Austin. 1983. *Edebiyat Biliminin Temelleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Wellek, Rene ve Warren, Austin. 2011. *Edebiyat Teorisi*. Çev. Ö. Faruk Huyugüzel. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Wells, Henry. 1961. *Poetic Imagery*. New York: Russel&Russel.
- Yıldız, Saadettin. 2006. *Arif Nihat Asya*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

